

persten regel  
fundamentele  
ken, tot welke

staan deze  
in het zin-  
hineesch en  
matische en  
zijn geweest  
J. D. W.

IKEN.

Open tusschen

die aan de  
manistik,  
huidige  
ding tot  
niet groote  
in Versailles  
den oorlog  
heden, wor-

orisch over-  
neo-alle-  
de groote  
edachten-  
en in het  
ag van het  
van wie de

le schryver:  
verstaan  
in de we-

o.a. al heel  
che en Bel-  
oodschap

n kerkvorst  
mak op den  
m, aartsbis-

kt zijn stem  
er conferen-  
land, Dene-  
het groote  
d, dat naar  
d doet voor  
het Zweeds-  
de gerefor-  
n en naast  
ind Luther-

concilie  
een bood-  
zetting van  
aartsbis-  
ident Har-  
bisschop  
ens is deze  
elizer Dr  
tegenwoor-  
de verga-  
werd deze  
Prof. Dr  
Protestan-  
konferentie  
inding niet  
Fransch  
tte Monod  
noemd ver-

id, gegeven  
uidelijk aan  
or Lichten-  
Het Fran-  
naar brengt  
scherpte op  
tanten zich  
zij ophelde-  
geen besten  
lijk het feit,  
ankrijk, wel-  
ngeland en  
geerd werd  
in: Thans  
dekman-  
uit het  
buur en  
n hemel-  
andere op-  
schap nan-  
Het moet  
ardigen in-

op dit ver-  
it is geko-  
tekst. Het  
g ontbloe-  
d door een  
toegestaan  
Stokholm-  
gelisch-pro-  
rische Zen-  
rijven zich

gericht tot den Zweedschen aartsbisschop. De Pro-  
testantische kerken in beide landen wijzen de bood-  
schap af!

De boodschap dan van Zweden, waarover de  
Duitsche kerken zoo verblijd waren; die ook door  
de Oostenrijksche Evangelische kerk met zooveel  
ingenomenheid in haar „Evangelisch Kerkblad“  
wordt gememoreerd; die in ons land aan de af-  
deeling van den wereldbond der kerken niet onop-  
gemerkt is voorbijgegaan; die in Amerika steun  
vond in een geweldige kerkelijke beweging, welke  
eindigde met een adres aan Harding en Hughes  
aan te bieden, die niemand minder dan den be-  
kenden Dr Ramsay, een van de algemeene secre-  
tarissen van den wereldbond voor de vriendschap-  
pelijke betrekkingen der kerken, bewoog om in Parijs  
het antwoord der Fransche Protestanten ter sprake  
te brengen, schijnt, als zooveel bemoeiingen, wei-  
nig te hebben bijgedragen om de beide volkeren  
nader tot elkander te brengen. Ik wil nog op een  
belangrijk feit wijzen: 't is opmerkelijk, dat de leger-  
autoriteiten in het bezette gebied scherper optre-  
den tegen de Protestantische kerken dan tegenover  
de Roomsche kerk. Teikens moesten de Protestan-  
sche kerkgemeenschappen aan den Rijn hun loka-  
liteiten afstaan en inruimen. Kruip het bloed bij  
de onkerkelijke Fransen soms nog waar het niet  
gaan kan? Is Foch niet goed katholiek? Sedert  
November 1918 worden onder de 150.000 uitgewe-  
zen Duitschers uit de Elzas, 100.000 Protestan-  
ten geteld, waardoor het Protestantische volksdeel  
sterk is verzwakt. De vriedenkersregering van  
Frankrijk schijnt het meer te hebben tegen de Pro-  
testanten dan tegen de Roomschen!

G. KEIZER.

## PERS-SCHOUW.

### Christendom en Pers.

De (antir.) „Rotterdammer“ citeert een geestig  
artikel van Ds K. Schilder (Delftsche Kerkbode)  
over de dwaze naliviteit, waarmee „orthodoxe“  
christenen den geksten journalistieken rommel in  
huis halen.

Het is de „peine“ waard.

Materiaal voor christelijke zelfopvoeding.

Het volgende is werkelijk gebeurd. Ik zeg natuur-  
lijk niet waar het was. En de lezers behoeven ook  
niet daarnaar te informeren. 't Komt op de zaak  
zelf aan.

't Was kermis. En op die kermis zou het weer  
naar toegaan: dronkenschap, liederlijkheid, nacht-  
braken, zedeloosheid, ontucht. Want zoo was 't  
elk jaar gegaan.

Toen had men een anti-kermis-comité opgericht  
en mij gevraagd er een woordje voor te spreken.  
Wel dweepte ik niet met de beweging in elken  
openbaringsvorm, dien ze aannam, maar ik gaf  
aan de uitnoodiging toch gehoor, want ik kon natuur-  
lijk alles zeggen, wat ik wilde.

Ik heb toen dien avond onder meer gesproken  
over de eigenaardigheid in het verschijnsel, dat  
er liberale en gansch fatsoenlijke lieden zijn, die  
veel van al wat braaf en net is houden, die  
gaarne bezig zijn „tot nut van 't algemeen“, die  
druk doen aan den roep om philanthropie, die  
trouwen plengen en liedjes wijden aan stichtingen  
van barmhartigheid („neutrale“ altijd), die tehuizen  
oprichten met staatsgeld — een bazar voor ge-  
vallen meisjes en die melkkuur-paviljoenen bou-  
wen voor verstokte dronkaards of maatregelen ne-  
men tot bescherming van onwetig geboren kin-  
deren, in die toch elk jaar opnieuw het verzet  
tegen de kermis den kop indrukken en stevast  
vóór de „volksverheffing“ in dit roemruchte volks-  
vermaak voor platte zielen en dom janhagel stem-  
men, als ze in den gemeenteraad zitten of in  
dergelijke wijze colleges. Ik heb me verstout te  
zeggen, dat ze te vergelijken waren met menschen,  
die niet heeltemaal goed „bij“ zijn.

Ik heb toen, ter illustratie van dit gevoelen,  
verteld, dat ik eens een proek van den bekenden  
Amerikaanschen reuzenpreker (voor dit koer is  
dat woord „reuzen“ op zijn plaats) Billy Sunday  
gelezen had, en daaruit weergegeven de volgende  
passage, die letterlijk bij hem aldus luidt:

„Weet ge, wat men in sommige krankzinnigen-  
gestichten doet? Wanneer men bij een krankzinnige  
beproeven wil, of hij zijn verstand terug gekregen  
heeft, dan zet men hem in een kamer met steenen  
vloer en een loopende waterkraan en dan geeft  
men den patiënt een dwel en zegt hem, den  
vloer droog te dweilen. Als hij dan verstand ge-  
noeg heeft, om de kraan af te sluiten oer hij  
den vloer gaat dweilen, dan wordt hij ontslagen,  
maar laat hij de kraan doorloopen, dan weet men  
dat hij nog gek is.

„Dat is, wat gij zoekt te doen. Gij zoekt droog  
te dweilen met belasting (op drankmisbruik) en  
krankzinnigengestichten en gevangnissen en Keely-  
kuren en verbeteringsgestichten. Het eenige ding  
dat gedaan moet worden is: den toevoer af  
te snijden“.

Nu laat ik me hier, net zoo nu als ginds,

natuurlijk niet uit over de vraag van Overheids-  
maatregelen tegen drankmisbruik, hoewel het daar-  
over liep bij Billy Sunday. Ik geef alleen maar zijn  
beeld, zijn vergelijking weer, omdat ze treffend  
illustreert, wat wij verwijten aan liberale dokters,  
die op zekeren tijd van 't jaar tusschen de tanden  
brommen, als zij kermismeisjes „behandelen“ moe-  
ten, soms, nadat ze in Rotterdam of zoo „mis-  
handeld“ zijn en die toch vóór de kermis zijn;  
aan overheidspersonen, die maatregelen nemen tegen  
ontucht, en dezen toch met vlag en wimpel bin-  
nenhalen, aan allen, die lofredenen houden op  
den arbeid tot veredeling van den volkszin en  
toch maar al wat den volksmaak bedervend kan  
begroeten met een weidsch gebaar van verlichting  
en anti-clericalisme.

Toen ik uitgesproken had, werd ik netjes be-  
dankt vanwege de commissie.

En daarna kregen verschillende menschen het  
woord. Levendig herinner ik me iemand, die om  
't volk van de kermis te houden, aan 't voordragen  
sloeg. Voordragen, voordragen, dat de zaal daverde.  
Voordragen, met armbeveeg, en ooggerol, en voet-  
getrappel, als 't om 't leven ging.

Een ijverig man, dacht ik. Hij is vol van het  
gevaar van de kermis.

En al waren de voordrachten nu niet bepaald  
tot verheffing van den volkszin, toch dacht ik  
in stilte: mijn voordrachten-specialiteit doet toch  
ook op zijn manier óók zijn best, om den vloer  
droog te dweilen. Wat zou hij graag de kraan  
willen afsluiten....

\* \* \*

Maar op die gedachte en dat vermoeden kwam  
den volgende dag het ontzuiterende antwoord.

Ik had een zieke bezocht, lid van de Gerefor-  
meerde Kerk. We hadden gesproken over al wat in  
ziektedagen het hart bewegen kan en het gesprek  
was werkelijk 'n vreugde geweest. En juist toen ik  
de deur achter me dicht sloeg, om naar huis  
te gaan, stond daar vóór mij mijn voordrachten-  
specialiteit van de anti-kermis-vergadering van den  
vorigen avond. Hij groette me erg vriendelijk, zeker  
omdat, nog geen 24 uur geleden, ik zijn collega  
gewees was, die hem zoo netjes geholpen had,  
den vloer droog te dweilen. Nu zoo'n collegiaal  
gevoel mag ik wel, als 't dan maar bevestiging  
vindt in de feiten. Doch dat ontbrak thans, want  
nu bestreed de man, die door mij geholpen was,  
mij nogal heftig, al tikte hij ook aan de pet met  
'n glimlachje van: we-kennen-mekkaar. Want onder  
zijn arm droeg hij een geweldig pak kranten; den  
naam van het blad, waarvan hij de bezorger was,  
noem ik niet; maar — dat is gehoor — 't was  
een echt liberale krant, en dan één van de slechtste  
soort: een blad van wansmaak, van sensatie, van  
ongelukkige feuilletons, van godedienstaaf of on-  
verschilligheid voor godsdienst, een blad, waarin  
aan kerk en school even 'n gemeenschappelijk  
klein, heel klein rubriekje gegund wordt, en sport  
en bokserij en bloedneusproletarigheid en bioscoop  
en viezigheid, en ook de kermis een flinke beurt  
krijgen. En met veel gratie tikte de vrijblijvende  
rechterhand van mijn anti-kermis-gezinden en even-  
wel nochtans pro-kermis-gezinde kranten bezorgende  
collega aan de pet voor mij en stopte toen een exem-  
plaar in de bus van mijn Gereformeerde  
zieke.

Dan avond te voor hadden we samen ons erg  
warm, staan dweilen.

Maar nu liet hij me staan. En het kraantje,  
dat ik probeerde te sluiten, zette hij weer open.  
Huis aan huis. Deur aan deur. Ook aan huizen  
van Gereformeerden, die erg graag hadden dat de  
dominee zoo eens preekte over de eere Gods op  
alle levensterreinen en over den strijd tegen de  
booze wereld. Hij zette al die kraantjes open. Hij  
doet het nog. Ik zal eens naar hem informeren,  
als 't weer kermis is. Als hij er weer is, zal ik  
hem nog eens vertellen van zijn kraantje  
en zijn kraantje.

Gelukkig was mijn Gereformeerde zieke bij het  
volgende bezoek dadelijk te winnen voor een  
abonnement op een anti-revolutionair dag-  
blad. 't Heb de briefkaart zelf geschreven en  
gepost.

Maar nu ben ik nog niet klaar.

O gij, Gereformeerde menschen, o gij orthodoxe  
lieden, waarom dweilt ge den vloer, waarom kiest  
ge dominees om te dweilen, en ouderlingen om te  
dweilen en evangelisten om te dweilen en waarom  
sluit ge het kraantje niet af? Het kraantje alvast van  
de pers?

Waarom leest ge bladen als het „Rotterdam-  
Nieuwsblad“, of de „Haagsche Courant“, waarom  
„De Telegraaf“ en waarom „De Courant“, waarom  
zoo veel andere godsdienstloze of anti-godsdienstige  
bladen, en waarom laat ge uw eigen pers maar  
tobben?

Omdat die andere goedkooper zijn? Och, onze  
bladen kunnen tegenwoordig ook wel in prijs con-  
curreren, omdat andere menschen bijpassen, wat  
gij nog onthoudt. Maar al waren ze driemaal zoo  
duur, dan is dat mede uw schuld. De godsdienst-  
haters profiteeren van uw twee dubbeltes per  
week, die ze straks steken in Kerk-vijandige onder-  
nemingen. En onze bladen — ze kunnen kijken  
naar uw twee dubbeltes. Maar er aan komen niet.

En straks?

Straks moet de kerkeraad bij uw jongen komen,

want hij gaat mee met de anti-kerkelijke vakbewe-  
ging. Dan mag de kerkeraad den vloer bij u dwe-  
len. Maar gij hebt elken dag het pers-kraantje  
opengezet en hem onthouden de beschouwingen,  
die tegenover de leugens der moderne vakbeweging  
staan.

Straks gaan uw kinderen, zoodra ze kunnen,  
naar vieze bioscopen — twaalf moorden en der-  
tien inbraken en één echthreuk voor een stuiver.  
Dan mag de dominee komen om den vloer bij u  
te dweilen. Maar gij laat het kraantje openstaan.  
In uw krant worden immers Nap de la Mar, en  
het ensemble zoo en het variété zus, alsof ze  
wereldredders waren, geestdriftig verheerlijkt? En  
uw zoontje weet uit uw blad de adressen voor  
naakte-beenen-orientatie en erger te halen.

Straks klaagt ge over de onkunde, die er onder  
de kerkmenschen is, betreffende kerkelijke zaken  
en kerkelijke stroomingen. Ge schudt uw hoofd  
over leden van uw kerk, van uw gezin, die niets  
weten van onzen schoolstrijd, onze politieke worst-  
elingen, ons hooger onderwijs. En de dominee moet  
naar de vergadering en reddien wat te reddien is.  
Hij moet den vloer dweilen. Maar gij laat het  
kraantje open en als iemand u onderhoudt over  
uw Christelijke roeping ten opzichte van de Chris-  
telijke pers — dan keert ge 't dubbelte, dat voor  
de pers is, voor onze pers, om en om, het-  
zelfde dubbelte, dat straks uw familie in de kas  
stort van de moderne vakbeweging, die de Kerk  
vermoordt en de revolutie in de hand werkt, of  
in de cassa van de bioscoop, bij de soms wat gele,  
zieke, gepoetste juffrouw.

Wie op anti-kermis-vergaderingen spreekt, moet  
geen bezorger willen zijn van Godloze bladen.

En doe me nu een genoegen. Als dit artikel  
u geldt, of een van uw kennissen, zeg dan niet:  
die Billy Sunday kan aardig vertellen; om dan weer  
'n kop koffie te drinken. Schrijf dan een brief-  
kaart voor u zelf, of ga met een ingevulde brief-  
kaart naar uw kennis toe. En bestel dan aanstands  
een anti-revolutionair dagblad.

Als ge het ernstig meent met uw dweil, doe dan  
het kraantje dicht.

Direct.

Dat is eisch van gezond verstand.

Het is ook een stuk van waarachtige vroomheid.

\* \*

Maar nu verder.

Dezelfde „Rotterdammer“ knoopt aan het leuke  
en rake artikel van Ds Schilder aan een beschouwing  
vast, die we ook aan onze lezers gunnen.

Laat ons er echter bij mogen voegen, dat we  
het probleem van onze verhouding tot de z.g. neu-  
trale pers toch vooral niet alléén negatief zoeken  
op te lossen.

Noodig is: 1o. Invloed uitoefenen op de neutrale  
pers, door getuigenis. Er is reeds veel verbeterd  
in de groote bladen, als „N. R. C.“ en „Handels-  
blad“.

2o. Onze eigen pers opheffen tot het hoogste  
journalistieke peil.

Daartoe is samenwerking noodig.

Een christelijke pers-bond.

Wie begint?

Predikanten en onze Christelijke Pers.

Een lezer vestigt er onze aandacht op, dat den  
laatsten tijd zoo dikwijls familie-advertentiën van  
rechtzinnige, zelfs Gereformeerde predikanten voor-  
komen in de liberale bladen, terwijl dan soms  
zelfs de Christelijke pers voorbijgegaan wordt. Hij  
vraagt wat we hiervan denken.

Dat is een pijnlijke vraag. Want het doet ons  
innig leed te moeten zeggen, dat nog herhaaldelijk  
blijkt, dat er heeren predikanten zijn die ten deze  
hun roeping niet verstaan, of, wat nog erger is,  
zelfs die roeping verkrachten.

Slag op slag toch moeten we het ondervinden,  
dat predikanten, die voortdurend tegen het ongelooft  
waarschuwen en die de ouders vermanen geen on-  
christelijke dagelijkse lectuur op de huistafel te  
brengen, toch zelf zich op liberale dagbladen abonne-  
eren of daarin adverteeren.

Dat dit hen, die al hun krachten en hun toe-  
wijding aan de Christelijke pers geven, grieven moet,  
laat zich begrijpen. Maar daar zullen we niet al te  
erg over treuren. 't Kan ons slechts nederig houden  
en bewaren voor zelfgenoegzaamheid.

Maar overigens denke men over de door ons  
betreunde handelwijze van zulke predikanten niet  
gering. Zij timmeren aan den weg. Hun doen en  
laten wordt als een voorbeeld beschouwd.

Wie een liberaal dagblad in de brievenbus van  
onze predikanten ziet bezorgen, gaat meenen, dat  
't toch nog niet zoo erg gesteld is met de vrij-  
zinnige pers, waartegen telkens gewaarschuwd wordt:  
de dominees gaan er wel tegen te keer, maar  
zelf kunnen ze er geen afstand van doen. Dan, zij  
beweren wel op de hoogte van hun tijd te moeten  
blijven, maar zou zoo een goed ontwikkeld on-  
met zijn tijd meelevend Gemeentelid dat ook niet  
kunnen zeggen? En zoo verliezen de waarschuwingen  
der predikanten haar beste kracht.

Bovendien, toegegeven, dat de liberale pers altijd  
nog wat meer te lezen biedt dan de Christelijke,  
zijn er ook niet offers, die ten zegen kunnen zijn?

(Wordt vervolgd.)

B. W.

# De HOFBERG-Orgels

zijn de voornaamste  
instrumenten van den  
tegenwoordigen tijd.

Firma A. DE ZEEUW (N. G. Klijn)  
Rosestraat 42a - Rotterdam